

POSTANOWIENIE

28 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 28 sierpnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku K. P.

z udziałem Z. P., M. B., J. M., M. K., E. S., G. C., A. C., E. K., H. C., H. G., J. C., S. G., D. P.

o zasiedzenie,

na skutek skargi kasacyjnej K. P.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Ostrołęce

z 9 stycznia 2023 r., I Ca 576/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od K. P. na rzecz Z. P. 900 (dziewięćset) złotych kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia skarżącemu K. P. do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 28 października 2015 r., Sąd Rejonowy w Ostrołęce: stwierdził, że J. i T. małż. P. nabyli przez zasiedzenie z dniem 27 stycznia 1978 r. udział w wysokości 6/20 części w prawie własności nieruchomości położonych w O., oznaczonych numerami ewidencyjnymi działek

(...) oraz udział w wysokości 6/20 części w prawie własności nieruchomości położonej w O., oznaczonej nr ewidencyjnym działki [...] - aktualnie podzielonej na działki (...), dla których to nieruchomości w Sądzie Rejonowym w Ostrołęce jest prowadzony zbiór dokumentów Zd [...] (pkt 1); stwierdził, że Z. P., s. J. i T., nabył przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 2014 r. własność nieruchomości oznaczonej numerem ewidencyjnym działki [...]1 o pow. 0,1941 ha, okazanej na projekcie podziału działki nr [...]2 wersja I, sporządzonym przez biegłego geodetę k. 1175 akt, stanowiącym integralną część orzeczenia - przyjętym do Państwowego Zasobu Geodezyjnego prowadzonego przez Prezydenta Miasta Ostrołęki w dniu 21 stycznia 2015 r. za nr [...] (pkt 2); oddalił wniosek Z. P. w pozostałej części (pkt 3) oraz orzekł o kosztach postępowania (pkt 4).

Postanowieniem z 9 stycznia 2023 r., I Ca 576/21 Sąd Okręgowy w Ostrołęce: zmienił zaskarżone postanowienie w pkt 1, w ten sposób, że stwierdził, iż J. i T. małż. P. nabyli poprzez zasiedzenie z 27 stycznia 1978 r. udział w wysokości 6/20 części w prawie własności nieruchomości położonych w O., oznaczonych nr ewidencyjnymi (...) oraz udział w wysokości 6/20 części w prawie własności nieruchomości położonej w O., oznaczonej po podziale nr ewid. [...]3 o pow. 0,3170 ha, okazanej na mapie sytuacyjnej nieruchomości (k. 2611), sporządzonej przez biegłego sądowego z zakresu geodezji M. P. 28 grudnia 2022 r., przyjętej do zasobu geodezyjnego i kartograficznego Miasta Ostrołęka za nr [...]2 - dla których to nieruchomości w Sądzie Rejonowym w Ostrołęce prowadzony jest zbiór dokumentów [...] oraz oddalił dalej idący wniosek (pkt 1); zmienił zaskarżone postanowienie w pkt 3 w ten sposób, że stwierdził, iż Z. P., syn J. i T., nabył przez zasiedzenie z 1 stycznia 2014 r. prawo własności nieruchomości położonych w O. oznaczonych nr ewidencyjnymi (...), okazanych na wyrysach z map ewidencyjnych sporządzonych przez biegłego sądowego z zakresu geodezji M. P. 12 sierpnia 2022 r. przyjętych do zasobu geodezyjnego i kartograficznego Miasta Ostrołęka za nr [...] oraz nieruchomość oznaczoną po podziale nr ewid. [...]4 o pow. 0,6945 ha okazanej na mapie sytuacyjnej nieruchomości (k. 2611), sporządzonej przez biegłego sądowego z zakresu geodezji M. P. 28 grudnia 2022 r. przyjętej do zasobu geodezyjnego i

kartograficznego Miasta Ostrołęka za nr [...] - dla których to nieruchomości w Sądzie Rejonowym w Ostrołęce prowadzony jest zbiór dokumentów [...] (pkt 2) oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego (pkt III i IV).

K. P. wniósł skargę kasacyjną od tego postanowienia, zaskarżając je w całości. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, podnosząc zarzut nieważności postępowania apelacyjnego. Skarżący wskazał, że Sąd II instancji orzekał w składzie jednego sędziego, tj. składzie ukształtowanym na podstawie art.15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r., o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanymi nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021, poz. 2095 ze zm). W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, stwierdzono, że sytuacja taka ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Skarżący podkreślił, że w orzecznictwie i doktrynie przyjęto, iż nieważność postępowania apelacyjnego, uznana jest za samodzielną i wystarczającą przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02, OSNC 2003, nr 7-8, poz.92). Nadto skarżący wyjaśnił, że przyjęta w uchwale wykładnia ma zastosowanie w niniejszej sprawie.

Skarżący wskazał jako podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występujące w sprawie dwa istotne zagadnienia prawne:

1. czy posiadacz samoistny części nieruchomości, może doliczyć okres współposiadania części nieruchomości z jej właścicielem, do okresu swojego samoistnego posiadania po śmierci właściciela, czy też początek biegu terminu samoistnego posiadania tej części, należy liczyć od objęcia w samoistne posiadanie części tej nieruchomości po śmierci właściciela albo czy doszło do zasiedzenia niewydzielonego udziału odpowiedniej części wspólnie użytkowanej działki;

2. czy dopuszczalne jest stwierdzenie zasiedzenia części nieruchomości, z granicą po ścianie budynku gospodarczego i budynku mieszkalnego – pozostających poza zasiedzeniem, z drzwiami w kierunku granicy z gruntem

zasiadywanym, na całej długości linii rozgraniczającej grunty w pasie 4 metrów, w sytuacji, gdy stwierdzenie zasiedzenia po ścianach tychże budynków, dokonane zostało wbrew dyspozycji art. 172 § 1 k.c., wobec braku samoistnego posiadania (grunt pozostawał we współposiadaniu właściciela – T. P. i uczestnika Z. P.) i przy uniemożliwieniu wyjazdu z tych budynków, przeprowadzenia remontów, dojazdu do bramy wjazdowej i dostępu do drogi publicznej.

W odpowiedzi na powyższe, uczestnik postępowania Z. P. wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej lub odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest kwalifikowanym środkiem prawnym, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a leżącymi w interesie powszechnym. Rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno służyć ochronie obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania oraz zapewniać jednolitość orzecznictwa sądowego w takich sprawach, w których możliwe jest dokonanie zasadniczej wykładni przepisu prawa, mającej walor generalny i abstrakcyjny.

W przepisach kodeksu postępowania cywilnego skarga kasacyjna została ukształtowana jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania

przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

W pierwszej kolejności Sąd Najwyższy rozważył zarzut nieważności postępowania, polegający (zdaniem skarżącego) na niezgodnym z prawem składzie orzekającym, wydającym zaskarżone orzeczenie, tj. w składzie jednoosobowym.

Sąd Najwyższy uznał, że w sprawie nie zaistniała nieważność postępowania. Rozstrzygnięcie Sądu II instancji zostało wydane w oparciu o obowiązujące w jego dacie przepisy prawa, tj. art. 15zżs ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.). Zgodnie z nim w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego; w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem spraw rozpoznawanych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawłość lub precedensowy charakter sprawy. Zatem Sąd II instancji, wydając orzeczenie w przedmiotowej sprawie w składzie jednoosobowym, działał na podstawie i w granicach prawa. W konsekwencji brak jest podstaw do stwierdzenia, że zaskarżone orzeczenie zostało wydane w warunkach nieważności postępowania.

Nadto wskazać należy, że przywołana przez skarżącego uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego III PZP 6/22 zapadła po wydaniu zaskarżonego orzeczenia i nie ma ona zastosowania do orzeczeń wydanych do dnia 26 kwietnia 2023 r.

Dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania,

zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (zob. postanowienie SN z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga, by przedstawione w niej zagadnienie prawne było istotne, co wyraża się w jego znaczeniu dla rozwoju prawa lub precedensowym charakterze. Chodzi więc o zagadnienie prawne, które będzie miało znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia konkretnej skargi kasacyjnej, lecz także dla praktyki sądowej w ogólności. Dla wykazania takiej jego kwalifikacji skarżący powinien określić treść i zakres zagadnienia prawnego oraz przytoczyć wyczerpujące argumenty prawne, prowadzące do rozbieżnych ocen i wątpliwości związanych z rozumieniem, czy stosowaniem przepisów prawa, których zagadnienie dotyczy i wskazać, czy były one już przedmiotem wypowiedzi judykatury. Istotnym zagadnieniem prawnym - w rozumieniu tego unormowania - jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03; z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07; z 26 września 2005 r., II PK 98/05; z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18).

Sformułowanym przez skarżącego zagadnieniom prawnym nie można przypisać takiej kwalifikacji. Skarżący, poza sformułowaniem zagadnień prawnych, nie przedstawił żadnego uzasadnienia. W skardze nie ma bowiem nie tylko pogłębionego wyводу odnoszącego się do sygnalizowanych problemów prawnych, analizy doktryny i orzecznictwa, możliwych rozbieżnych interpretacji i racji jurydycznych stojących za każdą z nich, ale w ogóle nie zostały przedstawione żadne argumenty dotyczące sformułowanych zagadnień. Ponadto drugie zagadnienie prawne nie ma charakteru uniwersalnego, o czym przekonuje jego szczegółowość i silne powiązanie z konkretnym stanem faktycznym, co oznacza, że znaczenie tego zagadnienia nie wykracza poza niniejszą sprawę. W ocenie Sądu Najwyższego skarżący nie dąży do rozstrzygnięcia abstrakcyjnego problemu prawnego dotyczącego wykładni 172 k.c., ale weryfikacji trafności rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, w szczególności ustaleń faktycznych, które nie mogą stanowić podstawy kasacyjnej ze względu na zakaz, zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c.

Podkreślić także należy, że w postanowieniu z 16 września 2021 r., IV CSKP 66/21 (uchylającym postanowienie Sądu Okręgowego w Ostrołęce z 10 października 2018 r., I Ca 205/16, wydane w niniejszej sprawie) Sąd Najwyższy stwierdził, że przepis art. 176 § 1 k.c. nie daje podstawy do doliczenia do czasu posiadania prowadzącego do zasiedzenia posiadania wykonywanego przez właściciela nieruchomości (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 października 1996 r., II CKU 23/96; z 9 lipca 1999 r., III CKN 285/98). Tym samym rozstrzygnął kwestię biegu terminu zasiedzenia udziału we własności nieruchomości.

Odnosząc się natomiast do drugiego z zagadnień wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że fizycznie wydzielenie przez sąd nieruchomości w sprawie o zasiedzenie jest dopuszczalne, jeżeli wydzielenie takie jest możliwe (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 26 stycznia 1978 r., III CZP 96/77, OSNC 1978, Nr 11, poz. 195 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2009 r., III CSK 229/08).

Podsumowując, skarżący nie sformułował w sposób prawidłowy uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, tym samym brak jest podstaw do stwierdzenia, że w sprawie występują istotne zagadnienia

prawne, wskazane w skardze. Sąd Najwyższy nie stwierdził też kwalifikowanego naruszenia prawa, uzasadniającego ze względów publicznoprawnych przyjęcie skargi do rozpoznania. Sąd Najwyższy na etapie badania wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie analizuje przy tym podstaw skargi kasacyjnej ani ich uzasadnienia, stanowią one bowiem odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. oraz art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. oraz § 2 pkt 4 w zw. z § 5 pkt 1 oraz § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[SOP]

[a!]